

Uporaba cementnega medu

Žan Podbregar

podbregar.zan@gmail.com

Leta 2019 sem po kostanjevi paši okoli 10. julija iztočil med, v medišče vrnil pet satov in se odpravil na dopust. Že med letom sem imel tehnične težave s tehtnico. Tudi kadar je delovala, je zaradi slabe letine večinoma pošiljala podatke o negativnih donosih. Na dopustu presenečenje – kar naenkrat začne tehnica pošiljati podatke o pozitivnih donosih.

Po tednu dni sem poklical prijatelja, naj gre pogledat, ali je stanje donosov realno ali lažno. Povedal mi je, da so panji nabito polni, vse satovje v medišču polno in vse družine so zgradile po pet satov divje gradnje od vrha panja do matične rešetke. Povedal je še, da čebele bučijo v smrekah, kot smo navajeni pri lipi. Ves med je bil že takrat kristaliziran v satju, zato mi je svetoval, naj kar ostanem na dopustu, saj tako nimam česa narediti. Donos je trajal kar nekaj dni, saj je bilo vreme zelo lepo. Čebele sem imel na nadmorski višini 700 m, na območju, kjer je veliko smreke.

Pojavila se je velika želja, da po sicer slabi čebelarški sezoni pridem do medu, ki so ga čebele nabrale, ko tega nisem več pričakoval. Kristaliziranega medu ne moreš iztočiti, a glede na to, da je vsaka družina nabrala vsaj 20 kg, torej skupno gledano na zabojsnik s 60 družinami več kot 1200 kg, sem raziskoval dalje. Z ženo sva brala članke slovenskih čebelarjev o cementnem medu in nisva našla ničesar uporabnega, razen razlag, da je to huda grožnja za preživetje družin v zimskem času, saj da je med neuporaben kot zimska hrana za družino. Nato sva brala članke avstrijskih čebelarjev, kjer imajo veliko izkušenj s kristalizacijo v satju. Največkrat predlagana rešitev je bila primerna samo za LR-panje, tj. menjava naklad, kar pa v AŽ-panju ne pride v poštev. Avstrijci odsvetujejo namakanje satja in točenje medu ter naknadno strojno sušenje medu, kar je v celotni EU tako ali tako prepovedano. Nekateri prijatelji so se lotili namakanja satja, točenja in nato ponovnega

krmljenja medu, kar je v nasprotju z dobro čebelarско prakso zaradi možnosti prenosa spor hude gnilobe v medu. Avstrijci predlagajo še gretje medu s satjem, pri tem se med lahko uporabi le kot pekovski med. Tudi v člankih nemških čebelarjev nisva našla uporabnega predloga.

Ob koncu medenja smreke sem se spomnil na med v satju. Kupil sem napravo za vakuumsko pakiranje in se lotil rezanja divje gradnje z medišča. Satje se je zelo lepo rezalo, pred rezom sem ometel čebele z ene strani. Vse satovje v satnikih sem pustil v panjih. Z ženo sva dober teden dni vakuumsko pakirala vso divjo gradnjo. Pakirala sva po pribl. 0,5 kg. Trženje sicer nekoliko drugačnega medu v satju, kot smo ga navajeni, je bilo presenetljivo dobro. S tem ukrepom sem popravil letino.

Panji so bili še vedno nabiti z medom v plodišču in medišču. V mesecu dni so čebele med v sredini plodišča porabile za vzrejo čebelje zalege. Cementni med je ostal v plodišču na stranskih dveh satih, med v medišču pa so pokrile z voščenimi pokrovčki. Pri tem naj opozorim, da so bili sati v medišču zaliti z medom v celoti, tako da ni bilo možnosti vnosa sladkorja v satje. Nato sem krmil v zelo majhnih količinah, ne več kot 0,5 l/panj, v razmerju 3 : 2. Šele v sredini septembra sem dodajal večje količine sladkorne raztopine. V povprečju skupaj ne več kot šest kg sladkorja/panj za zimsko zalogo, saj niso čebele imele kam odlagati raztopine. Zadnjič sem dodal raztopino v sredini oktobra, da so imele čebele sladkor za začetek zime, saj je bilo stransko satje še vedno nabito s cementnim medom. Čebele so odlično preživele zimo, družine so bile številčne, brez izgub in nadpovprečno močne.

Razmišljal sem, kaj naj naredim z medom, ki je ostal pri čebelah. Pri vodilnem slovenskem proizvajalcu čebelarске opreme sem zasledil napravo za taljenje cementnega medu v satju z vročim zrakom. Napravo sem si šel ogledat in tudi ČZS sem za preizkus posodil 16 polnih satov medu. Izkazalo se je, da je naprava primerna za taljenje cementnega medu z vročim zrakom izključno za deviško satovje, saj pri starejšem satju ostane med v srajčkah. Čez nekaj časa me je poklical koroški čebelar Štefan Erjavc iz Mežice, ki se je zanimal za nakup cementnega medu. V pogovoru mi je pojasnil svojo idejo o

Polno medišče cementnega medu

Divja gradnja v medišču

Foto: Žan Podbregar

mletju satja in razslojevanju medu od voska. Razmislil sem in se pozimi lotil postopka, kot ga opisujem v nadaljevanju.

Vzel sem sat s cementnim medom, ga postavil na delovno mizo in z nožem porezal žice na spodnji deščici satnika. Prav tako sem z nožem ločil satovje od stranskih deščic in pustil satovje pritrjeno samo na zgornji deščici. Z eno roko sem prijel satnik, z drugo pa odlomil satje od zgornje deščice. Satovje sem izlekel iz satnika in odstranil žice. Postopek je preprost tako pri deviških kot tudi pri starejših satih. Z nožem sem satovje narezal na tanjše trakove in jih zmel z mesoreznico. Pri mesoreznici sem uporabljal rezalno ploščo s premerom lukenj 4,5 mm, tj. plošča za mletje govedine. Preizkusil sem mletje ohlajenega satja in satja na sobni temperaturi. Veliko bolj se je izkazalo mletje na sobno temperaturo segretega satja.

Čebele so po končani paši vse satovje pokrile z voščenimi pokroveci in tudi med, ki je bil v avgustu zelo trd in skoraj bele barve, je v zimskem času pridobil enako strukturo, kot ga poznamo ob kristalizaciji drugih medov. Torej je bil med ob delu kremne strukture. Vse satovje, ki sem ga mlel, je bilo nabito polno z medom in ves med kristaliziran. Pri mletju temnejšega satja sem opazil, da se je del medu utekočinil. Za mletje sem uporabil tako deviško satje, ki sem ga mlel posebej v en sod z iztočno pipo, kot tudi starejše satje, ki sem ga prav tako mlel v drugi sod z iztočno pipo za med. 100 kg medu sem zmel v dveh urah in pustil med v sodih dva do tri mesece. Sodi so bili v prostoru, kjer imam talno gretje, da se je postopek čiščenja odvil hitreje. Pri tem se je vosek dvignil na površje in sem ga posnel, spodaj je ostal kremni med, ki sem ga natočil v kozarce. Pri tem moram poudariti, da je bil izkoristek dober le pri deviškem satju, saj pri starejšem satju ostane veliko medu pomešanega z voskom.

Natočen kremni med je bil strankam zelo všeč. V medu je bilo kar nekaj cvetnega prahu kostanja, saj so ga čebele pred medenjem smreke nosile tudi v mediščne sate in ga nato zalile s smrekovim medom.

Po vseh opisanih postopkih so pri čebelah še vedno ostali trije polni sati cementnega medu. Te sate sem pri razvojnih pregledih v aprilu 2020 nastrgal z vilicami za odkrivanje satja ter po en sat vstavil isti družini med zalego. Ob naslednjem pregledu čez 14 dni je bil sat zaležen. To sem ponovil tolikokrat, da so čebele pojedle ves cementni med. **Dodajal sem izključno medeni sat iz medišča v plodišče družini, ki ga je sama nabrala. Satje z medom se ne sme mešati med družine zaradi preprečevanja širjenja hude gnilobe čebelje zalege.**

Podajam zamisel, kako pripraviti čebele na medenje smreke ob kristalizaciji medu v satju. Predlagam, da v medišče vstavite satnike s trakovi satnic brez napete žice, ki jih bodo čebele ob intenzivni paši napolnile in zgradile, pri tem pa ne bo težav z žicami in rezanjem satja. Cementni med lahko nato preprosto izrežete, vakuumsko zapakirate ali zmeljete. 🍯

Vakuumsko pakiran med v satju

Zmlet cementni med iz starejšega satja (slika z vrha soda, kjer sta se nabrala vosek in cvetni prah)

Zmleti cementni smrekov med v kozarcu, pridobljen iz starejših satov, ki je zato za odtenek temnejši kot med iz deviškega satja.